

i en konkret tvist, »hvis pådømmelse umiddelbart henhører under domstolene« (min fremhævelse).

I forhold til det foreslåede indgreb over for Tvindskolerne fremhæver ministeriet yderligere to betragtninger til støtte for, at lovforslaget er foreneligt med grundlovens § 3. For det første anføres (s. 20 og 21), at indgrebet mod skolerne er *fremadrettet*. Det angår ikke allerede udbetalte eller tilsikrede tilskud, men de pågældende skolars adgang til fremtidige tilskud, og det er et lovgivningsanliggende. »En ændring af reglerne med virkning for fremtidige tilskud kan således ikke antages at indebære et indgreb i den dømmende magt.« For det andet gøres det gældende, at lovforslaget efter ministeriets opfattelse *ikke vil afskære Tvindskolerne fra ved domstolene at få prøvet, om man har overholdt de hidtil gældende regler*. Dels kan de opnå en sådan prøvelse under sager om tilbagebetaling af allerede udbetalt støtte. Dels vil de pågældende skoler »næppe være afskåret fra selv at anlægge sag mod Undervisningsministeriet med påstand om, at ministeriet tilpligtes at anerkende, at man har overholdt de gældende tilskudsregler.« Der henvises herved til Gomard, Civilprocessen, 4. udg., 1994, s. 28.

3.5.2. Egen vurdering

Indledningsvis skal bemærkes, at ingen af ministeriets to særlige argumenter for grundlovsmæssigheden af særlovsbestemmelserne efter min opfattelse er holdbare. Betragtningen om det *fremadrettede* indgreb er vist hentet fra en sammenhæng, hvor man afgrænser ekspropriative indgreb i relation til grundlovens § 73, og har ingen relevans i forhold til grundlovens § 3, 3. punktum. Det afgørende forekommer at være, om der foreligger en retstvist, som domstolene kan tage stilling til, og ikke, om afgørelsen kun angår fremtidige forhold eller ej. Hvis man tænkte sig, at Undervisningsministeriet allerede havde truffet afgørelse om administrativt at stoppe tilskuddet til en skole med virkning fra 1. januar 1997, men derefter fortrød og søgte samme beslutning gennemført i lovs form, ville afgørelsen fortsat være fremadrettet, men samtidig være dækket af Justitsministeriets formel for, hvornår grænsen i grundlovens § 3, 3. punktum, er overtrådt. Skulle lovgiver få den idé at meddele skilsmisse ved lov, vil loven alene have virkning for fremtiden

og uanset dette klart krænke grundlovens § 3, 3. punktum.

Vedr. *muligheden for domstolsprøvelse i forhold til de hidtil gældende regler* skal først fremhæves, at en sag om tilbagebetaling af allerede udbetalte statsilskud naturligvis kan domstolsprøves, men kun, hvis tilbagebetalingskrav faktisk rejses. Det forhold, at tilskudsreglerne er overtrådt, er ikke ensbetydende med, at tilbagebetaling kan kræves. Følgelig må det antages, at en prøvelse i forbindelse med tilbagebetalingskrav kun vil være relevant i forhold til en (mindre) del af skolerne. Med hensyn til muligheden for at anlægge en anerkendelses-sag vedr. en allerede ophævet lovgivning (i forhold til de pågældende skoler) bemærkes, at det forekommer yderst tvivlsomt, om et sådant søgsmål har en sådan aktualitet, at søgsmålsret foreligger efter procesrettens regler. Mere betydningsfuldt er imidlertid, at selv om en skole skulle kunne anlægge et sådant anerkendelses-søgsmål, vil den i retlig henseende ingen glæde have af at vinde sagen, for på dommens tidspunkt er loven ændret, og skolen vil alligevel intet tilskud få. Dette forhold vil i øvrigt efter min opfattelse formentlig i sig selv bevirke, at domstolene ikke vil betragte søgsmålsinteressen som tilstrækkelig. Summa summarum er det herefter min konklusion på dette punkt, at Justitsministeriet ikke har ret i, at lovindgrebet over for de navngivne skoler ikke fjerner muligheden for domstolsprøvelse.

Herudover er det min opfattelse, at Justitsministeriets *generelle formel* i relation til grundlovens § 3, 3. punktum, er for snæver. Jeg er enig med ministeriet i, at man ikke ved lov må omgøre en allerede afsagt dom eller gribe ind i en konkret tvist, hvis pådømmelse henhører under domstolene, men jeg mener, at man må gå et skridt videre og lade forbudet dække også andre lignende situationer, hvor muligheden for domstolsprøvelse fjernes. Ministeriets generelle »formel« er bygget på eksempler hos to forfattere. Det er problematisk på et sådant grundlag at holde andre eksempler uden for forbudet, selv om de kvalitativt er af samme beskaffenhed som dem, der er indenfor. Hvad forfattere nævner som eksempler, vil ofte have sammenhæng med de konkrete situationer, som tilfældigvis har foreligget.

Efter min vurdering taler meget stærke grunde for, at det konkrete lovindgreb over for